

УДК 633.11:631.5

Улич Л. І., к.с.-г.н., ст. наук. сп.

Український інститут експертизи сортів

Терещенко Ю. Ф., д.с.-г.н

Уманський національний університет садівництва

ДОБІР ВЗАЄМОДОПОВНЮЮЧИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ МЯКОЇ ОЗИМОЇ, ПОПЕРЕДНИКІВ І СТРОКІВ СІВБИ В ПІВДЕННІЙ ЧАСТИНІ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ

Вирішення завдань по підвищенню урожайності, валових зборів, прибутковості і стабілізації виробництва продовольчого зерна озимої пшениці на високому рівні може досягатися завдяки впровадженню комплексу агрозаходів. Їх складовою частиною і найдоступнішим агроприйомом, який в значній мірі впливає на рівень реалізації природного потенціалу є добір взаємодоповнюючих сортів, розміщення їх в сівозміні і сівба в оптимальні строки. Після заміни районування реєстрацією сортів, зменшилися обсяги і тематична спрямованість післяреєстраційного сортовивчення, ці питання досліджуються в недостатній мірі, хоча є досить актуальними.

Результати наших досліджень свідчать, що добір взаємодоповнюючих сортів, відповідних попередників та строків сівби для них мають значний вплив на рівень продуктивності і продовольчі якості зерна. За розміщення після чорного пару повніше реалізуються потенціальні можливості сортів і самого ґрунту. Так, перевага пару проти кукурудзи на силос в Кіровоградській держсортостанції в середньому за чотири роки відмічалася не тільки за рівнем вологозабезпечення, вмісту поживних речовин речовин, забур'яненості, але й продуктивності сортів різних строків дозрівання.

Ефективним агрозаходом, який в значній мірі впливає на рівень реалізації природного потенціалу і стабільність урожайності є добір сортів з різним ступенем інтенсивності і відповідною реакцією на умови вирощування. Зареєстровані сорти належать

до різних типів інтенсивності – високоінтенсивні, інтенсивні універсального використання та пластичні (напівінтенсивні). Для реалізації генетичного потенціалу високоінтенсивні сорти доцільно висівати на високих агрофонах, після кращих попередників в кінці оптимальних строків, інтенсивні сорти універсального використання – на високих агрофонах, після кращих і добрих попередників; пластичні (напівінтенсивні) – на нижчих агрофонах, після задовільних попередників.

Зимостійкість рослин була вищою за сівби по пару. На її рівень мали вплив строки сівби. Після попередників пар, еспарцет, вико-овес і кукурудза на силос вона знижувалась за сівби 01.09 до 56 -64%, а за сівби через кожні 10 наступних днів у вересні й 05.10 становила 80 – 100%.

Сорти всіх типів краще виживали за сприятливих умов після чорного пару (79%) і гірше за посушливих умов після кукурудзи (29%). Особливість реакції на попередники полягає в тому, що високо інтенсивні сорти забезпечують найвищу урожайність після чорного пару і найменшу після кукурудзи, а пластичні сорти напівінтенсивної групи після пару на 12,6 ц/га меншу, але після кукурудзи – більшу на 5,0 ц/га.

Висновок. У південній частині правобережного Лісостепу після чорного пару доцільно розмішувати сильні за якістю зерна сорти високо інтенсивної групи, після еспарцету й вико-вівса – інтенсивні і після кукурудзи на силос – пластичні напівінтенсивної групи. Сівбу доцільно починати після кукурудзи на силос близько 10 вересня за переходу середньодобової температури через 15 градусів, продовжуючи після вико-вівса та еспарцету й закінчуючи по чорному парові до 30 вересня.

За відповідного добору взаємодоповнюючих сортів, розміщення їх у сівозміні і строків сівби регіональна ресурсощадна технологія спроможна забезпечити урожайність в середньому 60,0-75,0 ц/га зерна I-III класів якості.